

Informacia bašo phagibaskoro kurbanani

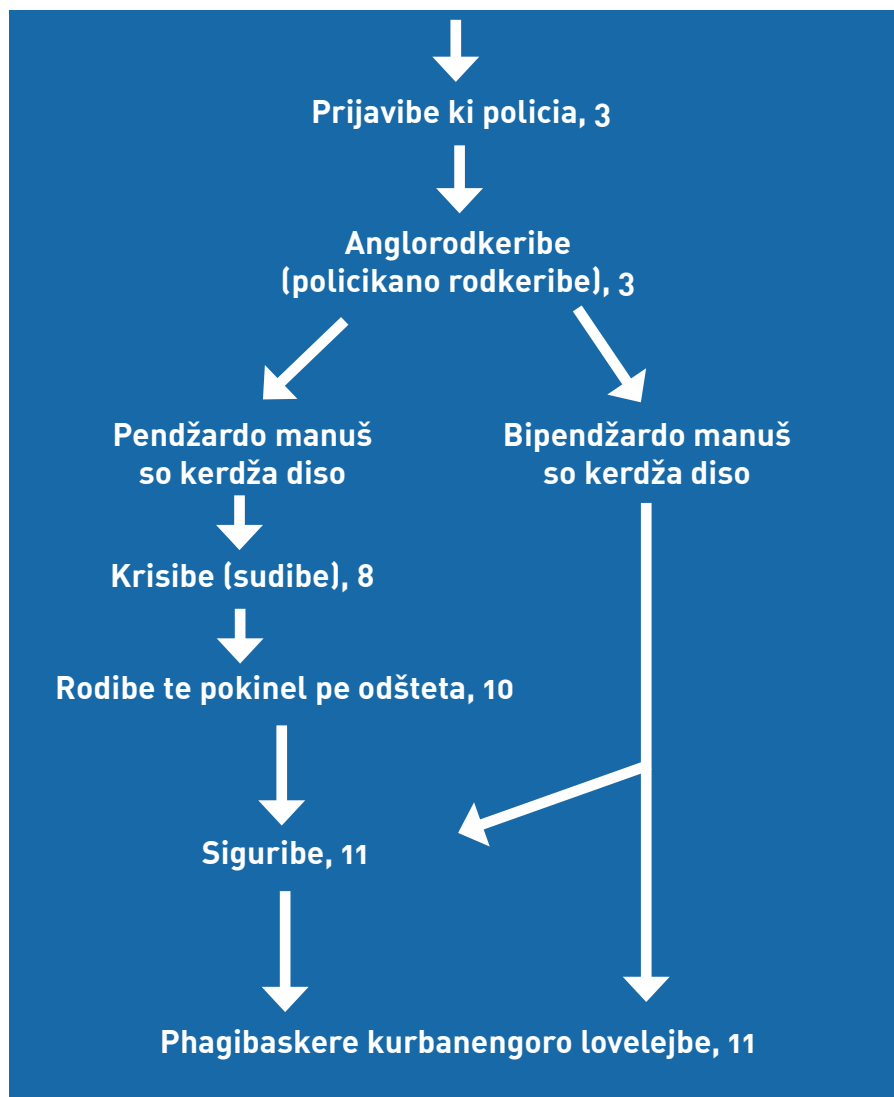
ORGANI BAŠO KURBANI MANUŠA (Brottsoffermyndigheten)

SOISIBE

ANDREINGARIBE (UVOD)	2
SIG GAJDIBE (SIGINGARIBE)	2
PRIJAVIBE KI POLICIA	3
ANGLORODKERIBE	3
Kosibe	4
Došaribe	4
Došaribaskoro informiribe	4
Krisinakoro angločhinavibe (kaznibaskiri predsuda)	4
Tej o šubalo manuš potikno kotar 15 berš.....	5
Maškarbutikribe (posrediba) keda isi phagibe	5
IKERIBE THAJ DUMODEJBE	5
Juridikano ikeribe	5
• <i>Došaribaskoro advokati</i> • <i>Specialno reprezentanti (advokati)bašo čhavo</i>	
• <i>Durustikano ekonomikano siguribe</i> • <i>Juridikano godidejbe</i>	
• <i>Durustikano ekonomikano dumodejbe</i>	
Javera forme bašo ikeribe (podrška)	6
• <i>Socijano organi</i> • <i>Ikeribaskoro manuš (podržibaskoro manuš)</i>	
• <i>Tumači</i> • <i>Sadikhutnipaskoro ikeribe (Svedočibaskiri podrška)</i>	
Ikeribe kotar idealno organizacie	7
• <i>Phagibaskoro kurbanengoro dežurno</i> • <i>Džuvlengere dežurnia</i>	
• <i>Muršengoro dežurno</i>	
KRISIBE (SUDIBE)	8
Akharin (Pokana)	8
Krisibe (Sudibe)	8
Krisin (Presuda).....	9
Rovibe (Žalba)	9
Koštibe thaj našavibe love kotar buti bašo ovibe ko krisi (Sudo)	10
Javera krisibaskere koštiba	10
ODŠTETA THAJ JAVER POKIBA	10
Odšteta	10
• <i>Te rodel pe odšteta</i> • <i>Te lel pe odšteta</i>	
Siguriba	11
Phagibaskere pokibaskere love – odštetakere love	11
• <i>Personalikane štete</i> • <i>Ladžakeribe</i>	
• <i>Šejengere (stvarengoro) thaj barvalipaskere štete</i>	
• <i>Čhavo so dikhltja maribe</i> • <i>Rodin (molba)</i>	
ARAKHIBE BAŠI TUTE	13
Avibaskoro namukhibe.....	13
Informiribaskoro dužnost.....	14
Garavdi dženikani informacia.....	14
Lejbe javer anav.....	14
Siguribaskoro paketi	14
Načači dženikani informacia	14
KURBANIMANUŠESKERE REAKCIE	14
KONTAKTIRIBASKIRI INFORMACIA	16
Idealno organizacie	16
Organia thaj javera instance	17
O ORGANI BAŠO KURBANI MANŠA	18
LAFENGIRI LISTA	19

SIG GAJDIBE (SIGINGARIBE)

Tu uljan kurbani bašo disavo phagibe

ANDREINGARIBE (UVOD)

Tu te doživindžan jek phagibe tu šaj sian akana ki jek bipendžardi situacia savi kerela tu te osetine tut darutno thaj nasigurno. Tej akava phagibe prijavimo ki policia tegani lena te oven pherdo buča kori soj buteder organia hemime. Šaj te ovel pharo te džane kori te dža kaj te del pe tuke dumodejbe thaj te del pe tuke dževapi (odgovor) bašo tle pučiba. Keda ka drabare (čitine) akala tekstia amen avšajinaja (nadinaja) amen kaj buteder kotar tle pučiba ka oven dževapidinde (odgovorime).

Amen ka avgona (počmina) te haljovkera sar manuš prijavinela jek phagiba (prekršaj) ki policia, so ovela palo e phagibaskoro prijavibe thaj savo šaibe isi tut bašo ikeribe thaj dumodejbe.

Palo odova haljovkeraja o krisibe (sudibe), šaibe bašo ekonomikano lovelejbe odoleske so uljan dukhavdo kotar o phagibe (prekršaj) thaj save šaipa isi te barakeren pes o buča bašo tlo siguribe.

Ko agor hramonaja (pišinaja) bašo o sakodivesutne psihikane reakcie keda isi phagibe. Isi thaj jek lafengiri lista thaj kontaktiribaskiri informacia keda i ko pučiba idealikane organizacie thaj raštrane/komunalikane organia.

PRIJAVIBE KI POLICIA

But manuša pučena so ovela palo jek prijavibe ki policia. Jek aver važno pučibe tano so ovela e phagibaja te na prijavindilo odova ki policia tutar ja pale javerestar.

O prijavibe ki policia tano but važno kaj te šaj te dikhen pe tle hakia (pravja) thaj kaj te šaj te del pe tuke arakhibe. Keda manuš ovela dukhavdo taro disavo phagibe kaj te šaj te kerel buti te del pe džikaske odšteta, tegani sar o siguribaskere firme adžahar thaj o Organi bašo kurbanu manuša (Brottsoffermyndigheten) palo ple regularia rodena o phagibe te ovel prijavimo ki policia. Odoleske te kerdža pe prema tute disavo phagibe (prekršaj) tu trebela te prijavine odova posigate so šaj ki policia. O prijavibe kerela pe ki bilo savi policikano kher, telefona ja pale šaj kerela pe ko Internet.

Akale prijavaja podloga i policija ja pale o sarinikano došardžia (obviniteli) činavela dali ka ovel anglorodkeribe (predistraga).

But vare i policia thaj o došardžia šaj dena tut sa i informacia so ka trebel tut. Amen ka vakera buteder bašo odova potele ko teksti, ama ko hari vakerdo mangela te phenel pe kaj angleder sa i policia thaj o doškerdžia tane odgovorno te informirinen tut bašo:

- šaipa te lel pe odšteta thaj phagibaskere kurbanengoro lovelejbe,
- odova so o došardžia tano dužno te pripreminel thaj te vakerel ko tlo anav ko krisibe (sudibe) bašo o phagibe, odova šaj te ovel adžahar tu te mangljan,
- o regularia bašo namukhibe te avel pes (zabrana), bašo advokati thaj ikeribaskoro manuš,
- šaipa durustnikano (pravno) dumodejbe thaj godidejbe,
- odova save organia thaj organizacie šaj te den ikeribe thaj dumodejbe,
- odova dali o ka ovel anglorodkeribe (predistraga) ja pale na,
- odova dali ka kerel pe prijava ja pale na.

ANGLORODKERIBE

Keda e došardžia (obviniteli) ja pale e policia isi soskipe te pačal kaj kerdža pe phagibe (krivično delo tegani lela te kerel pe anglorodkeribe (predistraga). Ko akava anglorodkeribe šaj te šunkerel (soslušinel) pe o manuš soj tano šubakerdo (osumničimo) thaj e javerencar so šaj te pomožinen informaciaja, ko primer tuja sar phagibaskoro kurbanu manuš thaj javere svedokencar. Sa odova so sikavela pe ko rodkeribe khedela pe ko jek anglorodkeribaskoro protokoli. E policia nane odova šaipa te rodkerel (istražinel) odma sa o phagiba. Odoleske disavo var šaj te lel vakti džikote te ovel jek rodkeribe. Tu te pučljan e policia ola šaj te vakeren tuke otprilika keda ka kerel pe buti tle slučaea.

Pošto kerdža pe upri tute akava phagibe tuke ka vakerel pe rovandžia. Sar rovandžia tu šaj te ove šunkerdo (saslušimo) tegani tu šaj te vakere e policiake ja pale e došardžiaske sa so džanea bašo o phagibe. Disavo var dovolno te vakere olencar ko telefoni, ama te akhardže tut ko šunkeribe tegani tu sian dužno te dža. Te na geljan odori bizo te ovel tut disavo soskipe (razlog) tegani šaj i policia te avel thaj te ingarel tut ko šunkeribe. Tut is pravo te le tuja jekhe ikeribaskoro manuš, čitin buteder ko kotor Ikeribe thaj dumodejbe.

Te uljan akhardo ki policia ja pale ko došardžia tegani isi tut hako (pravo) te pokinen tuke sa o troškia kaj te šaj te ave ko šunkeribe. Odova šaj te ovel bašo drumo thaj hajbe, sojbe,

pokibe love bašo našavibe love tari buti ja pale bašo javer ekonomikano našavibe. O pokibe bašo našavibe love tari buti tano ograničimo. Bašo asavko pokibe tu šaj te kontaktirine e policia.

Te mangljan te del pe tuke loveodšteta bašo i šteta so uli tuke keda ulo o phagibe, tu šaj te prijavine odova ki policia ja pale ko došardžia (obviniteli). Bašo buteder informacia, dikh so terdzola ko kotor Odšteta thaj javer pokiniba.

KOSIBE

Te nane soksipe te kerel pe ponodori buti e anglorodkeribaja tegani ov ka kosel pe (čhinavelope te kerel pe buti ponodori). Odova šaj te ovel adžahar te sikadžape kaj a sine ko pučibe bašo disavo phagutno keribe, ja pale te našti te sikavel pe džiko nae kaj tan/o/i šubal/o/i. Jek javer soksipe te kosel pe šaj te ovel o biuštavina, mangel te phenel pe kaj nane diasve uštavina (tragia) palo kola šaj te džal pes. But i važno te džanel pe kaj kaj jek koslo anglorodkeribe šaj pale te vazdel pe te iklile neve dokazia.

Te andža i policia ja pale o došardžia rešenje te kosel pe o anglorodkeribe, normalno tano tegani tu sar rovandžia trebela te ove informirimo bašo odova. Odova važinela thaj bašo odova te andža o došardžia rešenje te na kerel jek anglorodkeribe ja pale te na vazdel došaribe (te na džal pe ko sudo).

Te na sian čalo disave policiakere rešenja tu šaj te irane tut ko došardžia kaj te šaj pale te dikhel pe odoja buti. Te na uljan čalo kotar e došardžiasgoro rešenje tegani tu šaj te irane (obratine) tut ko učeder došardžia kaj te šaj te kerel pes jek procesi kaske so vakerela pe uprederprobibe = överprövning. Thaj jek koslo anglorodkeribe, kova so sikavela kaj isi čačipa kaj tu uljanperavdo taro disavo phagibe (prekršaj), šaj te del pravo bašo pokibe love odova šaj te ovel kotar o siguribe ja pale kotar Phagibaskere kurbanengoro lovelejbe.

DOŠARIBE

Te gindindža o došardžia kaj isi dovolno dokazia kaj te šaj o krisi te peravel e šubalia (sumnime manuše), tegani vazdela pes došaribe. Palo odova odova tano o krisi so odlučinela, ko zavisnost kotar odova so sikavela pe ko sudibe, dali ka phenel kaj isi dovolno dokazia te vakerel pe kaj ov/oj kerdža odova phagibe. O krisi (sudo) ka (čhinaavel) odlučinel thaj save krisinaja (presudaja) ka krisinel pe o došalo manuš, o krisi šaj te odlučinel ko jekvakti (istovremeno) savi odšteta ov ja pale oj ka pokinel tuke.

DOŠARIBASKORO INFORMIRIBE

Mada o dokazia šaj ka resen bašo jek peravibaskiri krisin (presuda) o došardžia (obviniteli) šaj ko disave sizuacie te na vazdel došaribe thaj odoleske ko than te kerel jek adžahar anavjardo došaribaskoro informiribe. Odova šaj te ovel ko primer keda jek manuš ulo sigate krisimo bašo bašo disavo phagibe thaj o akanutno phagibe na ne dovolno te del pe jek bareder krisin, ja pale tej ko pučibe jek terno manuš so na sine krisimo angleder ama isi ole/ola kerdo tikne phagiba (prekršaja). O došaribaskoro informiribe značinela kaj na ka ovel disavo krisibe (sudibe). Ama tute pale isi pravo baši odšteta bašo tle dukha a odova lela pe kotar o siguribe ja pale phagibaskere kurbanengoro lovelejbe.

KRISINAKORO ANGLOCĤHINAVIBE (KAZNIBASKIRI PREDSUDA)

O došardžia šaj, keda i ko pučiba tikne phagiba soj priznajme kotar o došalo manuš, korkori te anel jek krisin (kazna), mangel te phenel pe te anel krisinakoro angločhinauve. Tegani nane krisibe (sudibe) ama ko krisinakoro angločhinauve šaj o došalo manuš te ovel čhivdo te pokinel odšteta.

TEJ O ŠUBALO MANUŠ POTIKNO KOTAR 15 BERŠ

Jek manuš soj potikno taro 15 berš nane beršalo bašo krisin (kazna) thaj našti te došarel pe. Jek asavki prijava ki policia na džala ko sudo ama o socialno ovela informirimo thaj ola šaj te keren disave buča. I policia šaj korkori te rodkerel (istražinel) o phagiba ja pale palo e socialnoskiri inicijativa, ko primer te te šunkerem pe o manuša soj hemime ko odova.

Jek asavko rodkeribe so sikavela e phagibaskoro keribe tano važno e kurbanu manušeske kaj te šaj te lel phagibaskore kurbanengoro lovelejbe. Mada tano o došalo manuš tikneder taro 15 berš, isi šaipe te lel pe thaj odšteta.

MAŠKARBUTIKRIBE (POSREDIBA) KEDA ISI PHAGIBE

Maškarbutikeribe značinel keda arakhena pe o kurbanu manuš thaj o manuš so kerdža o phagibe kaj te šaj barabar jekhe manušea so na terdžola pali džikaskiri rig te vakeren bašo odova so ulo. Ki praksa ovena sajavera (razna) forme bašo maškarbutikeribe. Keda o manuš so kerdža o phagibe tano teleder 21 berša tegani i komuna tani dužno te del jekh maškarbutikeribe manuš (posredibe).

Kaj te šaj te ovel pe maškarbutikeribe isi jek preduslov a odova tano te ovel priznajmo o phagibe. Plus odova trebela solduj riga te oven ko posredibe. O posrediba šaj te rezultirinel te ovel lafiphaniba (dogovor), ko primer sar manuš ka ovel jek averea ponodori, a odova šaj te ovel jek siguribe bašo o kurbanu manuš. Keda i ko pučibe o lafiphaniba bašo ekonomikano kompenziribe bašo dukhavipa, šaj te ovel problematikano, specialno tej ko pučibe bare sume ja pale tej ko pučibe personalikane dukhavipa. Te isi tut pučiba bašo asavke lafiphaniba tegani kontaktirin e Organe bašo kurbanu manuša.

IKERIBE THAJ DUMODEJBE

JURIDIKANO IKERIBE

Došaribaskoro advokati

Bašo disave phagiba (prekršaja) tu sar kurbanu manuš šaj te ovel tut tlo advokati, bašo odova vakerala pe došaribaskoro advokati. Odova dela pe hembuder (najviše) keda isi seksualiakne phagiba thaj keda ovela phagiba ko paše relacie, ama odova ovela thaj keda isi specialno potreba ko javerada phagiba. Jek došaribaskoro advokati šaj dela pe keda lela te ovel o anglorodkeribe (predistraga). Tu te pačaja kaj trebela tuke jek došaribaskoro advokati tegani tu trebela te diskutirine odova e došardžiaja (obvinitelea) ja pale e policiaja so kerela buti predistragaja. Tu šaj odova te rode thaj kotar o teluno krisi (sudo).

Odova tano o teluno krisi so činavela dali isi tut pravo bašo došaribaskoro advokati thaj ov birinela advokati. Te isi tut disavo advokateskoro anav sar predlog tu šaj te mukhe odova. O došaribaskoro advokati so ko buteder situacie tano jek advokati, isi ole/ola buti te dikhel tlo interesi, te ikerel tut thaj te del tut dumodejbe sar ki predistraga adžahar thaj ko sudibe. Ov/oj šaj te del tut dumo thaj te reprezentirinel tut te vakere baši i odšteta. Tuke ovela e advokateskoro dumodejbe bilovengoro. Ama akaja buti činavdžovela keda o sudibe tano agorkerdo thaj e advokateskiri buti nane te le i odšteta ja pale javer pokibe.

Specialno reprezentanti (advokati)bašo čhavo

Tej jek arakhadžia (kova tano hembud daj/dad) šubakerdo (osumničimo) bašo phagibe prema plo čhavo/čhaj tegani šaj dela pe e čhaveske/čhajake jek specialno reprezentanti. Odova važinela isto keda okova soj osumničimo bašo phagibe terdžoa paše e arakhadžiaja (staritel). O reprezentanti ka dikhel e čhaveskoro/čhajakoro pravo sar ki predistraga adžahar thaj ko sudibe. Specialno reprezentanti šaj ovela jek advokati, jek juristikano zameniko

ja pale javer džiko. Plus odova isi uslovia bašo džanibe thaj iskustvo thaj personalikane osobine so kerela leste ja pale late te ovel šukar baši odoja buti.

Durustikano ekonomikano siguribe

Maškar o javera ko khereskoro siguriba khuvela jek adžahar anavjardo siguripe bašo durustikano ekonomikano arakhibe. Odolea mangela te phenel pe kaj o siguribe pokinela tle koštiba bašo advokati thaj javera buča keda isi jek procesi baši odšteta. Generalno ko akava siguribe isi jek preduslov a odova tano tu te pokine jek kotor kotar akala troškia kaske so vakerela pe korkoro riziko. Bašo buteder informacia bašo akava vaker tle siguribaskere firmaja.

Juridikano godidejbe

Palo durustipaskoro dumodejbaskoro kanuni tuke šaj dela pe juridikano godidejbe ko sa o tipia buča. Šaj te ovel ko primer baši odšteta keda o došardžia (obviniteli) na dela dumo bašo odova ja pale keda vakerela pe e siguribaskere firmaja bašo asavke buča. Tu šaj te kontaktirine jekhe advokatikane firma so dela asavke godidejba sar so terdžola ko durustipaskoro dumodejbaskoro kanuni. Asavko godidejbe šaj dela pe hembut duj sahatia bašo odova ka pokinel pe taksa. I Taksa tani 1500 krune jekhe sahateske. Te isi tut phari ekonomikani situacia tu šaj te pokine hareder (pohari).

Durustikano ekonomikano dumodejbe

Te nane tut disavo siguribe bašo durustikano ekonomikano arakhibe thaj te našti te kerel pe gotovo buti tle slučaea samo e juridikane godidejbaja, tu šaj te rode te del pe tuke durustikano ekonomikano dumodejbe. Tegani pokinela i država jek kotor bašo e advokateskere koštiba. Tuke šaj te del pe dumo thaj bašo pokiba bašo o dokazia, bašo drumo, bašo hajbe, pijbe thaj sojbe thaj bašo javera buča. Sar rodela pe durustikano ekonomikano dumodejbe šaj phenela tuke jek advokati, sudo ja pale o Organi bašo durustikano ekonomikano dumodejbe.

JAVERA FORME BAŠO IKERIBE (PODRŠKA)

Socijano organi

Ki sakoja komuna e socijalno organe isi specialno odgovornost bašo kurbani manuš thaj bašo kurbani manušeskere familijake. O odgovornost terdžola ko jek specialno paragrafi bašo phagibaskoro kurbani ko socijalno organeskoro kanuni, 5 kap. 11 §, kori so vakerela:

”Ki socijalno komisiakiri buti džala te ikerel thaj te del dumo okoleske/okolake so ulo/uli peravd/o/i taro disavo phagibe thaj olesker/olakere paše manušen.

I socijalno komisija ka dikhel specialno e džuvlen kola tane ja pale kola so sine marde ja pale javerčhane maltretirime kotar paše manuša, thaj šaj te trebel olenge ikeribe (podrška) thaj dumodejbe kaj te šaj te iranen pli situacia.

I socijalno komisija ka dikhel specialno thaj e čhaven kola so dikhle mariba ja pale javera maltretiriba prema olengere paše bare manuša kola tane kurbani bašo disavo phagiba, olenge šaj ka trebel podrška thaj dumodejbe.”

Odova šaj te ovel ko sajavera (razna) forme psihologikano thaj socijalikano dumodejbe, ama šaj te ovel ekonomikano thaj praktikano dumodejbe.

Isi thaj javera tipia podrške sar soj ko primer Ikeribaskoro centri terne kurbani manušenge, Čhavengoro kher thaj o Garavdo bešibe. Bašo buteder informacia kontaktirin e komuna.

Ikeribaskoro manuš (podržibaskoro manuš)

Tu sar rovdžia dikhea upri tue sar jek manuš kaske so trebela ikeribe (podrška) ko primer ko anglorodkeribaskoro (pred istragakoro) šunkeribe (saslušanje) ja pale kaj te šaj

te nakhave lokheder o sudibe tu šaj te le tuja jekhe ikeribaskere manuše. Nane diso so na mukhela te le tuja solduj, jek advokati thaj jek ikeribaskoro manuš. Tu šaj te birine džikas kas so pendžarea, šaj te dža ko socijalno ja pale ko phagibaskoro kurbanengoro – thaj džuvlengoro dežurno, bašo odova terdžola telede ko akava teksti. Jek ikeribaskoro manuš šaj te del dumoo te na ovel mamuš but nervozno. Šaj isto but te značinel te šaj te diskutirine so ulo ko šunkeribe thaj ko sudibe keda džiko sine tuja othe ja pale keda formulirinela pe o rešenje. Jek ikeribaskoro manuš na lela disave love kotar o sudsko organi.

Tumači

Tu te na džanea i švedikani čhib, te isi tut vakeribaskoro pharipa ja pale te na šunea šukar, tegani isi tut pravo te ovel tut tumači keda isi istraga ki policia ja pale ko sudo bizo te pokine love. Odova važinela thaj keda isi tut kontakti razno organencar sar soj o socijalno orgai.

Sadikhutnipaskoro ikeribe (Svedočibaskiri podrška)

E sadikhutnipaskiri ikeribaskiri buti tani te del pe dumoo e sadikhutneske (svedokoske) thaj e rovandžiaske te ovel pe othe sar jek manuš angleder thaj palo sudibe. O cili odolea tano te barakerel pe o siguripe ko sudoskoro than, ko primer ki adžikeribaskiri sala, ja pale te trebela te objasinel pe sar džala o sudibe. O sadikhutnipaskoro ikeribe na trebela te lel džikaskiri strana, na trebela ni te diskutirinel o prekršaj bašo kova so sudinela pe. Ko but sudibaskere thana šaj o sadikhutnipaskoro ikeribe te del e sadikhutneske (svedokoske) ja pale e kurbanu manušeske šaipa te adžikerel ki jek specialno phanli sadikhutni ikeribaskiri soba. Akaja buti bašo sadikhutno ikeribe isi ko sa o telune krisia (sudia) thaj ko maškarune krisia ki sa i Švedia. E Organe bašo kurbanu manuša thaj e Krisengere organe isi olen dindo ki olengiri buti te keren te ovel thaj ponodori e sadikhutnipaskiri ikeribaskiri buti. Akaja buti kerela pe idealno (bizo love) thaj hembut kerela pe kotar o phagibaskoro kurbanengoro dežurno a i administracia kerela pe kotar o lokalno sadikhutnengoro ikeribaskoro organizatori kova so šaj te kontaktirinel pe e sudoja.

IKERIBE KOTAR IDEALNO ORGANIZACIE

Isi khediša so kerena buti idealno kaj te šaj te den dumoo thaj te ikeren e manuše so doživindža phagiba (prekršaj). Maškar o organizacie soj hembut etablirime (pendžarutne) tane e Džuvlengoro dežurno thaj Phagibaskoro kurbanengoro dežurno akala organizacie tane ko but thana ki sa i phuv. Plus odova isi akana sa poviše specializirime phagibaskoro kurbanengoro organizacie. Ko pobare dežurno šaj te ovel manuša soj pokime baši akaja buti ama hembut olendar kerena buti idealno. Sarine so kerena buti othe isi olen dužnost te ikeren odova garavdo.

Phagibaskoro kurbanengoro dežurno

Phagibaskoro kurbanengoro dežurnia kerena buti manušencar soj kurbania kotar razna phagiba sar soj ko primer, marde manušencar, manuša so phagle olengere khera, so čordže olengere tašne, so sine smetime, manuša so čordže olendar diso thaj manušencar so tane pretime. Keda manuš kerela prijava ki policia tegani o kurbanu manuš ka ovel informirimo kaj isi akala dežurnia thaj o javera ikeribaskere buča. Tegani i policia pučela dali o kurbanu manuš mangela te ovl kontaktirimo kotar o dežurno. E Phagibaskoro kurbanengoro dežurno šaj dela dumodejbe sar ko primer ikeribaskoro manuš (podrškakoro manuš) thaj isi olen but butikeribe e sadikhutnenere ikeribaja (svedočibaskere podrškaja). E saphuvjakiri organizacia (sojuzna organizacia) tani Brottsofferjourernas Riksförbund, BOJ.

Džuvlengere dežurnia

EDžuvlengere dežurnia nudina praktikano thaj psihologikano ikeribe (podrška) e džuvlengere so ule maltretirime. Šaj o najvažno ikeribe so dela o Džuvlengoro dežurno e marde thaj e pretime džuvlengere tano o bešibe ko garavdo kher. But džuvlengere dežurnia nudinena thaj

juridikano godidejbe. Ki Švedia isi duj saphuvjakere organizacie: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, ROKS thaj Sveriges Kvinnojourers Riksförbund, SKR. Sar ko ROKS adžahar ko SKR bajrola o broj bašo terne čhajengoro dežurno.

Terrafem tano jek dežurno džuvlence thaj čhajenge so avena kotar javera phuvja, ola kerena buti ki sa i phuv dežurno telefona, ola dena ikeriba (podrška) thaj godidejbe ko buteder kotar 40 čhibja.

Muršengoro dežurno

E Muršengoro dežurno dela ikeribe e muršenge so ule maltretirime thaj okole muršenge so koristinena zoralipe prema o džuvlja. Baši i dujto grupa murša, šaj dela pe olenge dumodejbe te kontrolirinen pli agresia thaj te na koristinena zoralipe.

Isi jek lista anavencar thaj javere idealno orgnizaciencar ko kotor Kontaktiribaskiri informacia. O saphuvjakere organizacie šaj te keren te ovel kontakti ple lokalno organizaciencar.

KRISIBE (SUDIBE)

E sudoskoro kontroliribe baši i prijavaovela ko jek khedibe kaske so vakerela pe krisibe (sudibe) ja pale šeralo lafiphaniba. Te rodindžan odšteta tegani thaj bašo odova ka vakerel pe ko isto sudibe.

AKHARIN (POKANA)

Sar rovandžia tu šaj te ove akhardo (vikimo) ko sudibe, odova te rodindža o došardžia (obviniteli) te šunel bašo odova so ulo ja pale te rodindžan odšteta. Te alo tuke akharin te ave ko šeralo lafiphaniba tegani but i važno tu te ave.

Čitin šukar i akharin. Ma bistre kaj te uljan nasvalo ja pale te mislinea kaj isi tut javera soskipe so na mukhena te ave, tegani tu mora te kontaktirine e sudo angleder o sudibe. Tegani o sudo ka činavel tuke dali trebela te ave ja pale na. Odoja akharin važinela sa džikote te avel tuke jek javer činavibe (rešenje). Te na aljan bizo te ovel tut jek šukar soskipe tegani tu šaj te ove čhivdo te pokinelove so phenela pe oleske lovengiri kazna, bašo odova terdžola ki akharin. Tu šaj te ove ando ko sudo kotar i policia.

KRISIBE (SUDIBE)

Ko krisibe lena than o krisidžie (sudie), o došardžia thaj o šubakerdo manuš (osumničimo manuš) kaske akana vakerla pe den došakerdo (tilltalade). O Krisi tano kerdo obično kotar krisidžie: jek, juridikano krisidžia, ov tano thaj šeralo manuš thaj trin politikane čhivde komisiakere manuša olenge vakerela pe lekmanadomare. Plus odova isi jek manuš so kerela o protokoli (zapisniko) kova tano bučakerdo kotar o krisi. O avera manuša so ovena obično ko sudo o tane o arakhutno advokati, o rovandžia thj o svedokia. Plus odova tu sar kurbanu manuš thaj sar rovandžia šaj tre ovel tut thaj jek rovandžiaskoro advokati. Te trebela šaj te ovel jek tumači thaj isi tut pravo te le tuja jek ikeribaskoro (podrškakoro) manuš.

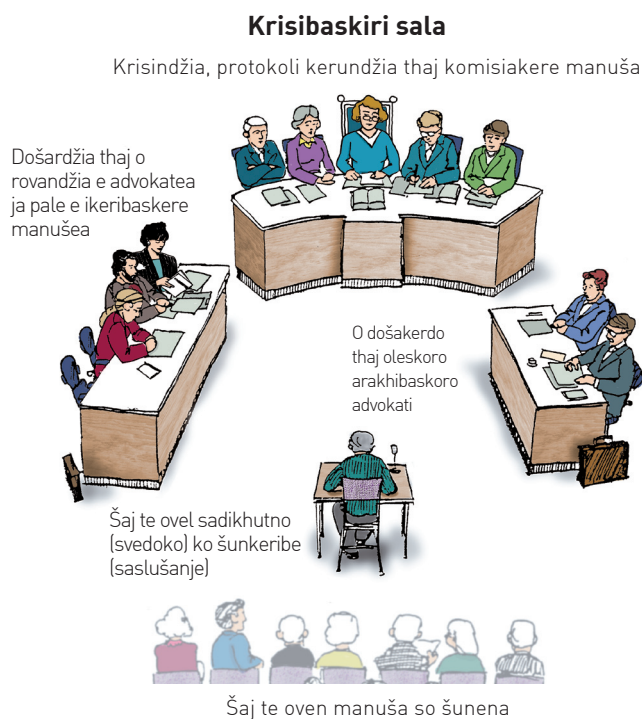
Poštoo krisia hembut kerena pe phravde šaj javera da manuša te aven te šunen. Keda isi sudibe o ikeribaskoro manuš thaj o manuša so ale te šunen na troman te vakeren ništo. Te vakerela pe ko krisiba bašo disave osetliva buča tegani šaj te ačhon samo disave manuša ki sala. Tegani phenela pe kaj o krisibe tano palo phanle udara.

Keda isi šeralo lafiphandipa tegani vakerela pe bašo odova soj važno bašo o slučaj. O došardžia vakerela sar ov ja pale oj mislinela kaj ulo o phagibe odoleske vakerela pe phagibaskoro haljovkeribe (sakframställan). Palo odova tu šaj te ove šunkerdo, palo odova

šaj te ovel šunkerdo o došardo manuš a pali oleste o svedokia Sar rovandžia keda isi krisiba tu bešea uzo o došardžia Te isi tut diso te puče keda isi šeralo lafiphaniba tegani tu šaj te puče e došardžia ja pale tle advokate. Te rodindžan odšteta tegani thaj odova diskutirinela pe, buteder bašo odova dikh ko kotoripa Odšteta.

Keda šunkerena tute tegani obično tu šaj te vakere lenge tle lafencar sar so ulo. Palo odova šaj te čhiven tuke pučiba o došardžia ja pale o arakhibaskoro advokati. Thaj o krisidžia šaj te čhivel disave kompletiribaskere bučiba. O šunkeribe e rovandžiaja obično ovela ko detalia, odova trebela adžahar te ovel kaj te šaj o došardžia te dokažinel kaj o phagibe sine čače. Odoleske buti važno tu te vakere ko detalia bašo sa so avela ki tli godi mada odova šaj te kerel te osetine pharipe.

Šaj ka ovel tuke pharo thaj te dikhe e došarde manuše, ko disave situacie manuš šaj te daral. Tu te pačaja kaj ka dara te vakere anglo o došardo manuš, tegani tu trebela te vakere odova e došardžiaske ja pale e advokateske angleder te ovel o šeralo lafiphaniba Tegani o sudo šaj te činavel keda ka šunkerent tut o došardo manuš te ovel ki javer soba. Ama e došarde manuše isi pravo te šunel tut so vakerea zvušnikoncar. Te daraja taro disavo manuš so alo te šunel tegani o ssudo šaj te činavel odova manuš te ikljol avri keda ka šunkerent tut.

KRISIN (PRESUDA)

Keda tano agorkerdo (završimo) o šeralo lafiphaniba tegani o krisi ka činavel diso bašo odova slučaj. Disavo puti palo diskutiribe šaj i krisin direktno te vakere pe palo sudibe. But var manuš šaj te adžikerel i krisin dži ko duj kurke a k disave situacie adžikerela pe panda buteder. O Krisi informirinela keda ka avel i krisi. Odova dive manuš šaj te telefonirinela ko kriseskoro sekretariati thaj te šunel pe sar krisindža o krisi. Te sine tut rodimo odšteta tegani automatski bizo te koštinel tut diso avela tuke khere poštaja jek kopia kotar i krisin. A tu mangljan tu šaj te phene kaj ka le i krisin kotar o došardžia (obviniteli) ja pale kotar o krisi.

ROVIBE (ŽALBA)

Jek stranka so nane čalo kotar e telune kriseskere krisinaja tegani manuš šaj te rovel pe ko maškaruno krisi. Sar odova kerela pe terdžola ki krisin. Ko disave situacie rodela pe zumavibaskoro mukhibe kaj te šaj o maškaruno krisi te kerel buti e slučaea. Te rundža pe

baši i krisin tegani ovela nevo krisibe ko maškaruno krisi. Ko disave situacie o maškaruno krisi šajanela krisin bizo te ovel šeralo lafiphanniba.

E Maškarune kriseskiri krisin obično šaj te rovel pe ko Učo krisi. O Učo krisi šaj te kerel buti disave slučaencar so ka oven sar drumosikavne, olenge vakerela pe prejudikat. Ja pale šaj te kerel buti okole slučaencar kori so kerdža pe bari doš (greška) kotar oTeluno krisi ja pale Maškaruno krisi. Odoleske o Učo krisi tano i paluni kriseskiri institucia.

KOŠTIBE THAJ NAŠAVIBE LOVE KOTAR BUTI BAŠO OVIBE KO KRISI (SUDO)

Tu te uljan akhardo (vikimo) ko krisiba kotar o došardžia tegani tut isi pravo te del pe tuke love bašo hardžibe kaj te šaj te ave othe. Disavo var pučela o ševalo krisidžia keda tano agorkerdo o šunkeribe tuja dali tu rodea te del pe tuke love. Ama obično bašo odova vakerela pe ki recepcia palo o krisibe. Tu šaj te rode te pokinel pe tuke thaj te džane kobor love ka pokinel pe tuke. O love pokinena pe direktno ki kriseskiri recepcia. Keda i ko pučibe bare love tegani šaj te pokinen pe angleder, kontaktirin e krise kaj te del pe tuke buteder informacia.

JAVERA KRISIBASKERE KOŠTIBA

O došardžia (obviniteli) te na kerdža buti tle rodibaja baši odšteta thaj te nane tut dindo advokati tegani tu korkori šaj te rode odšteta. Te isi tut disave hardžiba bašo odova ko primer bašo juridikano manuš ja pale hardžiba bašo dokazia, isi tut pravo te rode love bašo odola hardžiba kotar o došardo manuš.

Te činavdža pe te pokinel odoja odšteta tegani ov ja pale oj palo o pravilo ka poinel akala hardžiba bašo o krisiba.

Rättegångsskolan

Bašo buteder informacia sar džala jek krisiba (sudibe), sar dičhola ki jek krisibaskiri sala thaj bašo but javera pučiba tu šaj džaja ko. Organi bašo kurbanu manušengoro webthan othe is web bazirimo krisibaskiri škola www.rattengangsskolan.se. Othe isi thaj jek filmi bašo krisibe kova so šaj te ovel šukar sar priprema. E krisibaskiri škola tani ki švedikani thaj anglikani čhib.

ODŠTETA THAJ JAVER POKIBA

Okova so kerela disavo phagibe principialno ov/oj tan/o/i dužno te pokinel bašo o dukha so kerdža oleskoro/olakoro phagibe. Bašo odova vakerela pe odšteta. O manuš so kerela o phagibe te našti te pokinel odšteta thaj te nane ola/ole siguribaskiri firma so šaj te učharel sa o hardžiba, ko disave situacie tuke šaj dela peekonomikani kompenzacija kotar i phuv, odoleske vakerela pephagibaskere odšetakere love.

ODŠTETA

Te rodel pe odšteta

Tu šaj te rode odšteta bašo sa so ulo sar rezultati kotar o phagibe. Baši odšteta činavela pe keda dikhela pe ko krisibe dali o došardo manuš tano došalo bašo o phagibe. Okova soj dukhavdo šaj te rodel odšteta kotar o manuš so kerdža o phagibe. Kaj te šaj te ovel polokho odolea šaj kerela buti o došardžia thaj ov ka rodel odšteta ko sudo ko tlo anav, ov kerela odova tu te rodindžan. Odova na kerela pe ko okola situacie kori so rodela pe baro rodkeribe (istraga), ja pale te dikhela pe kaj o rodibe odšteta nane ole soskipe (razlog),

mangela te phenel pe kaj i odšteta nane ola phanibe e phagibaja ja pale keda i odšteta tani but bari nego normalno thaj javera paše situacie.

Tu te rodindžan love bašo tle dukha so ule kotar o phagibe tu trebela panda ko pošetko te phene odova e policiake keda ka šunkerem tut. Tegani trebela thaj te phene kaj mangea o došardžia te del tut dumo bašo rodibe odšteta.

Te lel pe odšteta

Keda o krizi krisinela (sudinela) e došarde manuše te pokinel tuke odšteta odova na značinela kaj o love avena tuke automatikane. But var tano adžahar so o došardo manuš naši ja pale na mangela korkori pestar (dobrovolno) te pokinel. Tegani tuke šaj dela pe dumo kotar o Krunofogdemyndigheten te len tli odšteta.

O Sudo (krizi) bičhalela automatikane jek kopia kotar o krisin (presuda) dži ko krunofogden, a ola palo disavo vreme bičhalena tuke jek lil hem pučena tut dali trebela tuke dumodejbe (pomoč) te le tli odšteta. Te mangljan tegani trebela te phere thaj te bičhale palal o formulari dži ko Krunofogdemyndigheten, palo odova ola kontrolirinena e došale manuškiri ekonomikani situacia. Te sikadža pe kaj olete ja olate isi buča kolencar šaj te pokinel pe ja pale te isi plata, teganio kronofogden dikhela tu te le tli odšteta. Te del pe tuke dumo kotar o Krunofogdemyndigheten na koština tut khančik.

SIGURIBA

Mada o manuš so kerdža i doš tano bipendžardo thaj i prijava kipolicia nane dovolno kaj te šaj te vazdel pe jek procesi, thaj ko asavke situacie isi šaipa te lel pe odšteta.

Buten isi siguribe kolestar lela pe love bašo dukhaviba keda isi disavo phagiba. Tlo khereskoro siguribe šaj te del tut odšteta ko primer keda čorela pe tutar diso ja pale keda džiko perveal (napadinela) tut, bašo maribe ja pale bašo silujbe. Bute manušen isi plus odova jek adžahar anavjardo bibahtale ovibangoro siguribe, odova kerela ko primer e sindikatea, thaj jek asavko siguribe šaj dela odšteta keda džiko ovela personalno dukhavdo kotar disavo phagibe. Hembaro kotor bučarde (zaposlime) manuša ovena učarde kotar jek siguribe anavea bučakoro siguribe kova so šaj te pokinel bašo dukhavibe so ule ko bučakoro than.

Jek uslov so is komaj ko sa o siguribaskere firme tano odova so jek kotor mora te pokine korkoro, odoleske vakerela pe korkorutno riziko. Isi javera uslovia kola so ko razna načinia šaj te ograničinen o šaipa bašo lejbe love. Tli siguribaskiri firma šaj te del tut informacia so važinela ko tlo siguriba. But i važno keda ovela disavo phagiba tu te prijavine odova so posigate so šaj ki tli siguribaskiri firma.

PHAGIBASKERE POKIBASKERE LOVE – ODŠTETAKERE LOVE

But droma manuš naši te lel odštetakere love odoleske so o manuš so kerdža o phagibe ja nane pendžardo ja pale nane ole love te pokinel. Te nane ni tute disavo siguribe so učharela sa i šteta, tegani ko disave situacie šaj te del pe tuke love kotar i država. Odole lovenge vakerela pe phagibaskere pokibaskere love thaj odole lovenkar kerela buti o Organi bašo kurbandi manuša.

Kaj te šaj te del pe tuke phagibaskere pokibaskere love, keda o manuš so kerdža o phagibe tano bipendžarutno, tegani rodela pe te ovel jek anglorodkeribe (predistraga), kori so ka sikavel pe kaj tu uljan peravdo kotar disavo phagibe kaj na sine disavo bibahtalo ovibe (nesrekjno slučaj). O phagibe uvek trebela te ovel prijavimo. Tej o šubakerdo manuš sikavdo naeva tegani ko principi rodela pe te ovel jek peravdikani strafin (presuda, kazna) ja pale te ovel jek strafinakoro angločinavibe. Te bešea ki Švedia tegani mada o phagibe ovela avri kotar i Švedia tut šaj te ovel pravo te le phagibasker pokibaskere love. Sar so isi

ko siguribaskere firme korkori pokibe odoborom love cidena pe thaj kotar o phagibaskere pokibaskere love.

Personalikane štete

Angleder sa pokinela pe personalikani odšteta. Tuke šaj pokinela pe sar bašo psihikane adžahar thaj bašo fizikane khuvdipa. Odola štete šaj te oven:

- koštibe bašo doktori, vakeribaskiri terapia thaj javera hardžiba so ovena kotar o odšteta,
- našavibe love,
- bašo dukha so ovena ko primer kotar i dukh ja pale nezgodno oset ko nasvalipaskoro vakti,
- khuvdipe so na nakhena ko primernašavibe saste danda, našavibe hari o šunibe ja pale o dikhibe.

Tu te uljan personalikane dukhavdo šaj te pokinel pe love bašo o šea, naočaria, dandengiri proteza ja pale bašo o javera buča so sine tuja keda ulo o phagibe.

Ladžakeribe

Disave phagibe kerena te del pe love thaj bašo ladžakeribe. Asavko pravo isi o phagibe te kerela te ovel jek seriozno ladžakeribe upro tlo personalikano integritete, tlo privatikano dživdibe thaj tlo manuškano cenibe. Komaj sa o seksualikane peraviba dena asavko pravo bašo ladžakeribaskere pokiba love. Odova važinela but vare thaj bašo maltretiriba thaj phagiba e khereskoro rahatibe, čoribe thaj keda phagela pe e avibaskoro namukhibe.

Šejengere (stvarengoro) thaj barvalipaskere štete

O šaipate lel pe phagibaskere pokibaskere love keda isi šejengere štete ko primer čoribe ja pale uže barvalipaskere štete ko primer hovajbe, tane but tikne. Pokibe bašo asavke štete šaj te lel pe samo keda o manuš so kerela i doš keda kedža o phagibe ulo lindo ko phanlipe, ko khera kori so arakhena terne narkomanen ja pale ko pritvor. I šteta šaj te ovel kerdi keda našlja pe ja pale keda sine lindo odsustvo. Pokibe bašo šejengere thaj barvalipaskere štete kori so o manuš so kerela o phagibe na perela ki nisavi grupa ja pale tano bipendžarutno, šaj te del pe samo ko specialno situacie ko primer te kerela tuke i šteta te ovel tuke pharo te arakhe tute ja pale tle familia.

Čhavo so dikhlja maribe

O čhavo so dikhlja maribe kova so kerela te ovel phago e čhaveskoro siguribe thaj pakibe upro jek paše manuš, šaj te ovel ole pravo bašo phagibaskere pokibaskere love. Odolea i država ljlja upri peste jek specialno odgovornost bašo pokibe e čhavage so dikhle but phare phagibe prema disavo paše manuš, mada e čhave nane pravo te lel odšteta kotar o manuš so kerdža o phagiba.

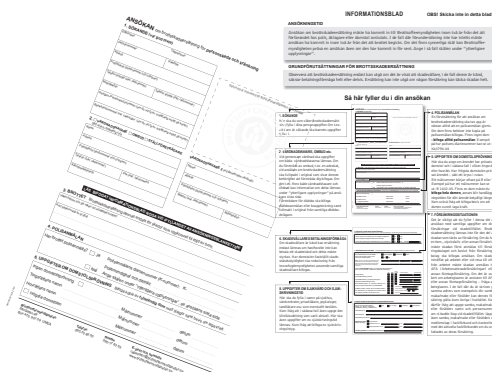
Keda vakerela pe čhavo mangel te phenel pe okova so nane ole pherde 18 berša. O lafi "dikhlja" angleder sa značinela kaj o čhavo dikhlja ja pale šundža e phagibaskoro keriba. Akava pravilo važinela bašo okola oviba kori so o čhavo dikhlja sar jek daj/dad ulo mardo ja pretimo kotar javer daj/dad ja pale kotar e čhaveskoro javer paše manuš. Odova šaj te važinel thaj bašo e phralengoro thaj e phenjengoro maltretiribe. Savo phagibe šaj te del odšteta zavisinela kotar sakova slučeskiri situacia.

Rodin (molba)

Kaj te šaj te lel pe phagibaskere pokibaskere love rodela pe jek hramutno (pismeno) rodibe a odova kerela pe ko jek specialno formulari. O formulari poručinela pe kotar o Organi bašo kurbanu manuša. O rodibe prema o regularia (pravilia) trebela te avel ko Organi bašo kurbanu manuša najkasno duj berš palo sudibe. Mangel te phenel pe kaj manuše isi duj

berš keda i presuda khudža ki snaga ja pale keda o anglorodkeribe koslja pe. Te na sine kerdo anglorodkeribe (predistraga) tegani o rodibe trebela te ovel mukhlo najkasno duj berš kotar o dive keda kerdža pe o phagibe. Disavo var šaj kerela pe buti disave rodibaja mada ov alo palo duj berš. Odova ovela keda e čhavenge na dindža pe dumo te šaj te roden pli odšteta ko vakti.

Te mangljan te džane buteder bašo phagibaskoro pokibaskoro pokibe kontaktirin e Organe bašo kurbanu manuša., e policia ja pale e došardžia (obvinitele). Tu šaj te kontaktirine thaj e phagibaskere kurbanengoro dežurno thaj e džuvlengoro dežurno, ola šaj te pomižinen tut e rodibaskere formularenar. O rodibaskere formularia tane ki švedikani thaj ki anglikani čhib.

ARAKHIBE BAŠI TUTE

Isi disave buča so kerena te zorakerel pe manušengoro siguribe soj tane pretime. Kaj te šaj akala buča te oven efektivno, but i važno ola te planirinen pe angleder sa e policiaja. Ama ka ovel šukar thaj e reprezentantenar ko primer kotar o socialno thaj i škola. I policia thaj o Organi bašo deisibe (Skatteverket) šaj dena praktikane godidejba bašo odova sar manuš šaj korkori te barakerel plo siguripe ko sakodivesutno dživdipe.

AVIBASKORO NAMUKHIBE

E gostibaskere namukhibaja mangela te činaven pe situacie so šaj te oven but opasna. Avibaskoro namukhibe koristinela pe angleder sabašo arakhibe e džuvlen kola isi olen pretnje thaj trakasiribe kotar olengere anglutne roma ja pale murša kasaj so živinenasine zaedno, ama ola šaj te koristinene pe te arakhen pe o čhave thaj o javera soj ko pharipa. Jek avibaskoro namukhibe značinela kaj okova so pretinela tut ja trakasirinela tut na mukhela pe oleske te avel tute gosti, na sminela te phirel pali tute ja pale javerčhane te kontaktirinel tut ko primer, lilea, sms-ea, telefonea ja pale amalencar. O namukhibe šaj te ovel thaj asavko so na mukhela te terdžol pe paše uzo tlo kher, uzi tli bučakoro than ja pale uzo javer than kori tu obično ovea.

Jek avibaskoro namukhibe šaj te del pe thaj okole dženeske so bešela barabar e manuše so ovela pretimo. Bašo jek asavko namukhibe (zabrana) kolea mangela te čhudel pe o manuš kotar o barabarutno (zaedničko) kher, rodela pe te oven rizikia bašo e javere dženeskoro dživdipe, sastipe, sloboda (tromalipa) ja pale rahatiba. Odova tano o došardžia so činavela bašo avibaskoro namukhibe. O došardžia te na činadža bašo jek asavko namukhibe tegani tu šaj te obratine tut ko teluno krisi (sudo). Okova so phagela o namukhibe šaj te ovel kaznimo lovenar ja pale phnlipaja dži ko jek berš.

INFORMIRIBASKORO DUŽNOST

Džiko te kerdža tuke disavo phagibe thaj te bešela odoleske ko phanlipe ja pale tej lind/o/i ko phanlo psihiatrikano arakhibe, tegani e phanlipaskoro ingaribe tane dužno te informirinen tut o phanlo manuš te ikljola ko odsustvo, te našela kotar o phanlipe, te meninela o phanlipe ja pale te mukhljola kotar o phanlipe. Tu sar rovandžia manuš trebela te ove pučlo dali ka mange akaja informacia.

GARAVDI DŽENIKANI INFORMACIA

Te trebela tuke garavdi adresa odoleske so isi tut pretiba ja trakasiriba tegani tuke šaj te del pe jek nišani bašo specialno garavibaskoro probibe kaske so vakerela pe kosibe kotar o bešibaskoro registri. Akava kosibe tegani ovela thaj ko javera phravde registria so lena informacia kotar o bešibaskoro registri, ko primer e verdangoro (autongoro) registri. Jek aver čhani te garavel pe dženikani informacia tano o manuš so ovela pretimo kova so selinela pe ja pale mangela te selinel pe ka ovel šukar te ovel registririmo ki purani bešibaskiri adresa, odoleske vakerela pe panda ja pale purano zapišimo. Kaj te šaj te del pe tuke te ovel tut garavdi dženikani informacia sar soj o kosibe kotar e bešibaskoro registri ja pale purano zapišibe, tu trebela te rode odova kotar tlo lokalno Organi bašo porezi kori so sian registririmo kori bešibaja. But i važno keda isi tut kontakti e organencar tu korkori te vakere kaj isi tut garavdi dženikani informacia. Plus odova tu mora te ove pažljivo keda isi tut kontakti e organizaciencar, firmencar thaj javerencar.

LEJBE JAVER ANAV

Jek javerb uti so barakerela o arakhibe tano te lejbe javer anav. Kaj te šaj te lel pe o anav kotar e dajakiri starna ja pale e dadeskiri trebela te prijavinel pe ko Organi bašo porezi mA te liljan javer paloanav (prezime) trebela te del pe tuke mukhibe kotar o Organi bašo patentiribaskoro registriribe.

SIGURIBASKORO PAKETI

Disave manušen isi but bari pretnja odoleske olenge šaj terebela te del pe siguribaskoro paketi. Ko odova paketi isi mobilno telefoni thaj alarmiribaskoro sistemi, kaj te šaj te lel pe jek asavko paketi trebela te kerel pe jek specialno probibe kotar i lokalno policia.

NACĀCĀ I DŽENIKANI INFORMACIA

Keda isi pretibe bašo but seriozno phagibe prema džikaskoro dživdipe, sastipe ja pale tromalipe (sloboda) thaj keda o javera arakhibaskere buča na dindže rezultati, tegani šaj te ovel tuke mukhlo (dozvolimo) te le načači dženikani informacia. Rodibe bašo asavko diso mukhela pe ko Rikspolisstyrelsen (Saphuvjakoro policijakoro ingaribe).

KURBANIMANUŠESKERE REAKCIE

Keda manuš doživinela asavke phagiba palo odova ovela manuše but negativno posledice. Ola šaj te ovenekonomikane našaliba, fizikane dukha, psihikane reacie thaj pharipa ja pale socialikane posledice. O posledice but vare kerena te ovel pherdo praktikane problemia. Sar thaj kobor manuš reagirinela odova zavisinela kotar o manuš thaj odova zavisinela kotar but javera buča. Save reakcie manuše ovela zavisinela kotar but faktoria sar soj ko primer: so ulo, savi relacia isi manuuše prema o manuš so kerdža o phagiba, sar tani i socialikani situacia thaj sar sian tu sar manuš.

Mada o phagibe kerela te ovel ekonomikane našaliba ja pale fizikane dukha, najphare efektia kerena o psihikane dukha, kaj manuš ulo ladžakerdo ja pale dukhavdo, e kurbanu manušeske odova tano najpharo. O seksualikane phagiba generalno kerena te ovel but

pophare psihikane reakcie nego o maribaskere phagiba, ama pale e maribaskere reakcie tane pophare kotar e čoribaskere phagiba

Te osetinel pe doš (krivica) thaj ladž bašo odova so ulo, odoja tano normalno, mada o i doš tani e manušeskiri so kerdža o phagibe (krivično delo). Isto obično reakcia tani te osetinel pe bari holi prema o manuš so kerdža o phagibe. But i važno te mukhel pe than akale osetenge te ikljon avri, ko primer te šaj te vakerel pe džikasaja bašo odova. Odova šaj te kerel manuš te anel ple misle ko than thaj te haljovel pošukar odova so ulo. Nane neobično o manuš so ulo kurbanu bašo disavo phagibe kotar e phagibaskiri dar oleste /olate ovena razna forme psihologikane arakhibe (odbrana) sar soj negiribe ja pale garavibe, a odova tano jek but phari psihikani situacia. Thaj palo odova manuš pale te lel te anel ki pli godi sa odova so manuš "trebela sine te bistrel" – odova tano jek but pharo procesi kova so lela but vreme.

Sakova manuš reagirinela individualno. Jek isto phagibe uticinela javerčhane ko sakova manuš, odova but zavisinela kotar e dživdipaskiri situacia thaj dali manuš sine angleder ladžakerdo thaj mardo. Okova so doživinela te ovel čordo dujto var ov/oj reskirinela te ovel ki pobari kriza kotar o manuš so nasine čhivdo angleder ki asavki situacia, specialno keda na kerdža pe šukar buti pe osečaencar palo prvo čoribe. Keda ovela pale jek asavki situacia odova kerela te ovel pharo te kerel pe buti e osečaencar thaj kerela panda pobaro pharipe e manušeske.

Upotrebibe zor ko paše relacie, sar soj ko primer phagibe e džuvlengoro rahatibe ja pale keda jek daj/dad zoraja pašljola sesualikane ple čhavea, akala phagiba ovena ekstra zorale odoleske so akala kriminalikane keriba kerena pe but vare. Plus odova akala phagibe kerena pe but vare khere thaj adžahar o kurbanu manuš nane ole/ola disavo slobodno than. Keda o phagibe kerela pe kotar o manuš so o kurbanu manuš tano/tani zavisno sar osečajno adžahar thaj socialikane thaj ekomomikane, odova kerela i situacia te ovel phareder. Ko asavke relacie kori isi maribe thaj mangibe kerena te ovel zorale ama negativna veze (vrske). Ko asavke situacie isi riziko sar o kurbanu manuš adžahar o manuš so kerela o phagibe te keren o phagibe te dikhel pe but hari. Jek javer tipikani buti ko asavke relacie tani kaj o manuš so kerela o phagibe čhivela i doš upro o kurbanu manuš kaj o kurbanu provocirindža o upotrebibe zor. Okova so doživinela jek asavko phagibe ki jek paše relacia trebela te del pes olake/oleske šaipe te mislinel dur kotar o manuš so upotrebina zor, kaj te šaj te opišinel o phagibe thaj te kerel pli sitacia te ovel javer.

I potreba bašo ikeribe (podrška) thaj dumodejbe kotar i okolina nane sajek. Osim kotar o juridikano dumodejbe but vare trebela disavo manušikano ikeribe. Te trebela tuke ikeribe thaj dumodejbe tu šaj te kontaktirine e socialno ki tli komuna ja pale disave organizacia so kerela idealno buti kola tane prezentirime ki akaja brošura.

KONTAKTIRIBASKIRI INFORMACIA

IDEALNO ORGANIZACIE

Barnens Rätt I Samhället, BRIS

Čhavengoro dumodejbaskoro telefoni
(Barnens hjälptelefon): 0200-230 230
BRIS barengoro telefoni: 077-150 50 50
info@bris.se
www.bris.se

Brottsofferjourernas Riksförbund, BOJ

Saphuvjakiri organizacia bašo kurhani
manuša
Dežurno telefoni: 0200-21 20 19
boj.riks@boj.se
www.boj.se

Föreningen Anhöriga Till Sexuellt

Utnyttjade Barn, ATSUB
Khedibe Familia Bašo Seksualno Koristime
Čhave
info@atsub.se
www.atsub.se

HOPP – Riksorganisationen mot sexuella övergrepp

HOPP – Saphuvjakiri organizacia protiv
seksualikano peravibe
info@hopp.org
www.hopp.org

Rikskriscentra för män

Saphuvjakiri centrala bašo murša
Akate isi lokalna informacie bašo
muršengoro dežurno
info@rikskriscentraforman.se
www.rikskriscentraforman.se

Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter, RFSL:s brottsofferjour

Saphuvjakoro khedibe bašo
homoseksualcia, biseksualcia,
transmanušengoro pravo, RFSL-eskoro
phagibaskoro dežurno
Dežurno telefoni: 020-34 13 16
boj@rfsl.se
www.rfsl.se

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, ROKS

Saphuvjakoro khedibe e džuvleng e thaj e
čhajenge ki Švedia, ROKS
info@roks.se
www.roks.se

Riksorganisationen stödcentrum

mot incest, Rsci
Saphuvjakoro khedibe cenrti protiv incesti,
Rsci
Dežurno telefoni: 08-696 00 95
rsci@swipnet.se
www.rsci.nu

Riksforum för anhöriga till våldsdödade, RAV

Saphuvjakoro forumi baši familia e
mudarde zoraja, RAV
rav@rav.se
www.rav.se

Rädda Barnen

Arakh e Čhaven
info@rb.se
www.rb.se

Svenska Röda Korset

Švedikano Lolo Trušul
info@redcross.se
www.redcross.se

Sveriges Kvinnojourers Riksförbund, SKR

Saphuvjakoro khedibe bašo Švedikano
Džuvlengoro dežurno
info@kvinnojour.com
www.kvinnojour.com

Terrafem

Dežurno bašo stransko džuvlja thaj romnja,
othe kerena buti ko but čhibja
Dežurno telefoni: 020-52 10 10
info@terrafem.org
www.terrafem.org

ORGANIA THAJ JAVERA INSTANCE

Polisen

Policia
Telefoni: 114 14
Ko phare situacie telefonirin: 112
www.polisen.se

Sveriges Kommuner och Landsting

Švedskakere Komune thaj Pokraine
118 82 STOCKHOLM
Telefoni: 08-452 70 00
Faxi: 08-452 70 50
info@skl.se
www.skl.se (Ko lenkija Kommuner och landsting šaj arakhea kontaktiribaskere informacie e socialnoja ki tli komuna)

Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK

Nacionalikano centri bašo džuvlengoro rahatibe
www.nck.uu.se
O NCK isi olen jek telefoni bašo ikeribe (podrška), Kvinnofridslinjen
Dežurno telefoni: 020-50 50 50
www.kvinnofridslinjen.se

Åklagarmyndigheten

Došaribaskoro organi
Box 5553, 114 85 STOCKHOLM
Telefoni: 08-453 66 00
Faxi: 08-453 66 99
registrator.riksaklagaren@aklagare.se
www.aklagare.se

Domstolsverket

Krisibaskoro organi
551 81 JÖNKÖPING
Telefoni: 036-15 53 00
Faxi: 036-16 57 21
domstolsverket@domstol.se
www.dom.se

Kronofogden

Borčibaskoro organi
Mušteriengoro centri,
telefoni: 0771-73 73 00
kronofogdemyndigheten@kronofogden.se
www.kronofogden.se

Rättshjälpsmyndigheten

Organi bašo durustikano (pravno)
dumodejbe
Box 853
851 24 SUNDSVALL
Telefoni: 060-13 46 00
Faxi: 060-13 46 40
registrator@rh.m.dom.se
www.rattshjalp.se

Skatteverket

Deisibaskoro (porezeskoro) organi
Telefoni: 0771-778 778
www.skatteverket.se (Telo lenko Kontaktirin amen isi kontaktiribaskere informacie bašo tlo lokalno organi bašo porezi)

Isi thaj javera forme bašo ikeribe (podrška), sars oj ko primerIkeribaskoro centri bašo terne kurbani manuša, Čhavengoro kher thaj garavdo bešibe. Baši buteder informacia kontaktirin e komuna.

O ORGANI BAŠO KURBANI MANŠA

Isi ole odgovornost ki sa i phuv ko trin oblastia:

PHAGIBASKORO KURBANENGORO LOVELEJBE

Doživindžan disavo phagibe (prekršaj)? Tegani tu šaj te ovel tut pravo te rode kotar o organi bašo kurbani manuša ekonomikano kompenziribe, specialno te isi tut jek peronalikano dukhavipe (povreda). Jek preduslov bašo odova tano o manuš so kerdža o phagibe te nane ole šaipa te pokinel i odšteta, jek javer preduslov tano te nane disavo siguribe so učharella sa i odšteta. Manuše šaj te ovel pravo bašo asavko pokibe keda na džanela pe ko kerdža odova phagibe. Isi thaj jek specialno forma pokibe asavke love e čhavage so dikhle sar olengere paše manuša ule marde.

FONDI BAŠO KURBANI MANUŠA

O fondi bašo kurbani manuša ka ikerel (podržinel) sajavera proektia thaj rodkeriba (istražiba) bašo kurbani manuša. O fondi vazdela pe hembut kotar sakova krisimo (osudimo) manuš ko phanlipe thaj ola pokinena po 500 krune. O fondi lel athaj poklonoia (padakia) thaj donacie. Sakova berš ulavena pe komaj 30 miliojna krune. I rodin (molba) bičhalela pe ko 1 aprili thaj ko 1 oktobar.

DŽANIBASKORO CENTRI

O Organi bašo kurbani manuša khedela thaj buvljarela informacia tha rodkeribaskoro (istražibaskoro) rezultati odolea mangela te del dumo pošukar te dodžakerel pe o kurbani manuš thaj pošukar te kerel pe buti olea /olaja. I informacia hembut džal ko organia (vlastia), idealikane organizacie thaj ko kurbani manuša. O organia organizirinena sikaviba thaj seminariumia kaj te šaj te buvljaren e isražibaskere rezultatia thaj o praktikane iskustvia kotar i buti so kerela pe e kurbane manušencar.

O ORGANI BAŠO KURBANI MANUŠA (BROTTSOFFERMYNDIGHETEN)

Box 470, 901 09 Umeå

Telefoni: 090-70 82 00 Fax: 090-17 83 53

registrator@brottsoffermyndigheten.se

www.brottsoffermyndigheten.se

www.rattegangsskolan.se

LAFENGIRI LISTA

ANGLORODKERIBE (Predistraga)	Istarga so kerela pe kotar i policia ja pale kotar o došardžia kaj te šaj te dikhel pe savo tano o phagibe.
DOŠARIBASKORO LOČHARIBE	Rešenje kotar o došardžia te na vazdel pe došaribe ko primer odoleske so o manuš so kerdža o phagibe tano ko tikne berša.
DOŠARIBE	Rodibe kotar o došardžia ja pale kotar disavo manuš te šaj disavo manuš te ovel sudimo kotar o sudo bašo disavo phagibe ja pale bašo poviše phagiba.
DOŠARDO MANUŠ	Okova soj tano došardo bašo disavo phagibe sa dži kote ovela akava sudsko procesi oleske vakerela pe došardo manuš.
DOŠARDŽIA	Juristi so ingarela o anglorodkeribe (predistraga), keda ovela o sudibe ov reprezentirinela e Phuvja (država).
DOŠARDŽIASKIRI KRISIN	Keda o došardžia (obviniteli) odlučinela savi krisin (osuda) ka ovel, odova ovela keda o phagiba nane bare thaj tano priznajmo.
KRISI (Sudo)	Jek organi so krisinela ko maškar o javera buča ko jek krisibaskoro procesi. Sarinikane krisia: Teluno krisi (Tingsrätt (sudo)) tani jekto instancia, Maškaruno krisi (Hovrätt) tani dujto instancia, o Učo krisi (Högsta domstolen) tani paluni instancia.
KRISIN (Kazna)	I kazna so dela pe bašo disavo phagibe kotar i Phuv (država). Primer o krisian šaj te oven, poibe love, phanlipe, uslovno krisin, kontroliribaskiri krisin thaj mukhibe ko specialno arakhibe.
KRISIBASKORO PROCESI	Jekh phagibe kolea kerela pe buti ko sudo.
MAŠKARBUTIKERIBE	O kurbanu manuš thaj o manuš so kerdža o phagibe arakhena pe barabar jekhe manuše so na terdžola ki nikaskiri strana thaj vakerena bašo o phagibe.
PHAGIBE (Prekršaj)	Jek keribe so ovela sudimo palo kanuni (zakoni)
ROJBE	Keda manuš nane čalo e presudaja tegani rodela pe te šaj te ikljol pe pale ko sudo ama ki pouči instancia. .
ROVANDŽIA	Okova manuš so ulo dukhavdo ja doživindža phagibe sa džikote ovela o sudsko procesi oleske vakerela pe rovandžia.
ROVANDŽIASKORO ADVOKATI	Juridikano manuš so dela dumo e manuše so doživindža pharo phagibe. O rovandžiaskoro advokati pokinela pe kotar i Phuv.
ŠERALO LAFIPHANIBA	Mujalo lafiphaniba ko jek sudo angleder te dikhel pe sar ka ovel o procesi, oleske vakerela pet haj krisi (sudo).